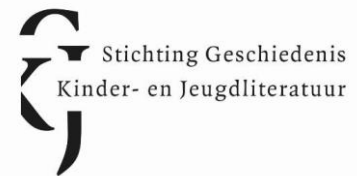

SGKJ-Nieuwsbrief 28

9 december 2019

SGKJ-activiteiten

Op donderdagmiddag 10 oktober vond de [Najaarsexcursie](#) van 2019 naar het archief van uitgeverij G.B. van Goor Zonen in Gouda plaats.

Vrijdag 1 november woonden de Vrienden de [Najaarsstudiedag](#) bij in Hogeschool Windesheim in Zwolle. Het thema 'Klassieke kinderboeken' werd ingeleid door Helma van Lierop. In het volgende nummer van *SGKJ-Berichten* worden een verslag van de studiedag en samenvattingen van de lezingen opgenomen.

Tijdens deze studiedag nam Aernout Borms afscheid als penningmeester van SGKJ, na veertien (!) jaar deze taak nauwgezet te hebben vervuld, op studiedagen en andere bijeenkomsten bijgestaan door zijn vrouw Leny. We hebben helaas geen actiefoto van Aernout als penningmeester, dus we kozen deze foto van Aernout bij de presentatie van de facsimile-uitgave van *De Nieuwe Rijschool*, die een mooi voorbeeld is van de vele activiteiten van Aernout en Leny Borms-Koop. Aernout blijft gelukkig de SGKJ-website beheren. Hartelijk bedankt voor jullie inzet Aernout, we verwachten jullie nog heel vaak te zien!

Onderzoek

Hanneke Nap is bezig met een promotieonderzoek naar de ontwikkeling van de sinterklaasviering in de negentiende eeuw. Van groot belang daarbij is natuurlijk de eerste uitgave van Schenkman's boek [Sint Nicolaas en zijn knecht](#). De KB heeft dat boek als digitaal topstuk toegankelijk gemaakt. Hanneke heeft al contact gehad met onze nationale sinterklaasdeskundige Frits Booy. Ze is ook één van de organisatoren van de Sinterklaas-tentoonstelling die tot 5 december te zien was in CODA. We zijn uiteraard heel benieuwd naar haar onderzoek en zullen er zeker over berichten. Hanneke houdt ons op de hoogte.

Uit: *De St. Nicolaas-avond* door J.M.E. Dercksen ; met 12 gekleurde platen. D. Noothoven van Goor [1868].

Nieuws

Speelgoedmuseum Deventer blijft open!

Toen de plannen bekend werden om het Deventer [Speelgoedmuseum](#) op de Brink te sluiten en van de collectie een rondreizende expositie te maken, is een actie gestart waarbij veel mensen een petitie tegen de sluiting tekenden. En gelukkig is het onheil afgewend, want de gemeenteraad van Deventer heeft besloten het Speelgoedmuseum open te houden! Op 13 november heeft de gemeenteraad een besluit genomen over de toekomst van het Speelgoedmuseum: een eenmalige bijdrage van € 700.000 is beschikbaar voor een beperkte vernieuwing op de huidige locatie en op jaarbasis wordt € 260.000 begroot. Het museum beheert al sinds 1932 de grootste collectie speelgoed van Nederland en trekt jaarlijks 27.000 bezoekers.

Minder bekend is dat het Speelgoedmuseum ook een bijzondere collectie prentenboeken en centsprenten beheert. In een artikel in *Boekenpost* no. 37 (jrg. 6, sept/okt 1998) omschreef Janneke van der Veer de grootte van de collectie als circa 2000 kinderboeken uit de negentiende en twintigste eeuw, en een verzameling van circa 600 centsprenten.

Eén van die bijzondere kinderboeken is een uiterst zeldzaam werk van Marietje Witteveen, een rolprent getiteld *Luilekkerland* (zie afbeeldingen). In het boek gemaakt door studenten van Saskia de Bodt ter gelegenheid van haar pensionering in 2017: *Leren, weten en werken, Saskia de Bodt*, staat een bijdrage van Jozefien de Leest over die rolprent. Theo Gielen ontdekte dat werk van Witteveen en wees Jozefien er op.

Friese Anjer voor Jant van der Weg

Op 3 december j.l. reikte de Commissaris van de Koning van Fryslân de Friese Anjer van het Prins Bernhard Cultuurfonds uit aan Jant van der Weg-Laverman, oud-voorzitter van de SGKJ en oud-voorzitter van IBBY. Jant van der Weg ontving deze prijs voor haar talrijke verdiensten op het gebied van de Friese jeugdliteratuur. De uitreiking vond plaats in de prachtige Statenzaal van het Provinciehuis in Leeuwarden. Het was een feestelijke middag met zang, muziek, verhalen en veel lovende woorden. Zie ook het interview met Jant in het [Friesch Dagblad](#).

Bijzondere uitgaven

De Koninklijke Bibliotheek heeft meegewerkt aan een bijzonder boek [Het heel grote vogelboek](#), met hedendaagse teksten van Bibi Dumon Tak en eeuwenoude illustraties van C. Nozeman, C. Sepp en anderen. Het boek waaraan de platen ontleend zijn heet *Nederlandsche Vogelen* en het werd in Amsterdam in vijf delen gedrukt in de periode 1770-1829. Een selectie van de illustraties uit deze klassieker is nu dus beschikbaar in een uitvoering voor kinderen (€ 25,99).

‘Wie het origineel uit de achttiende eeuw kent, weet dat de authentieke prenten van Nozeman en Sepp onovertroffen zijn. Ze zijn zo fraai dat je zo kunt gebruiken in een kinderboek. En dat deed Bibi Dumon Tak die de prenten voorzag van interessante, leerzame en bij vlagen grappige teksten. Een enkele keer gaat ze in gesprek met de oude meester Nozeman wat

hilarische conversaties oplevert’ (recensie van [Jako van Gorsel](#)).

De kikkerdammetjes en andere dierenversjes is een bibliofiele uitgave, verschenen in een oplage van vijftig exemplaren. Marcel Raadgeep, liefhebber, kenner en bibliograaf van het werk van Annie M.G. Schmidt stelde dit bijzondere boek samen. Het is geïllustreerd met houtsneden van Charlotte Boschma. Alle vijftig boeken bevatten vier originele houtsneden en zijn dus ware kunstwerken.

Van Yolijn van der Krol van Museum Nijkerk kregen we bericht over een nieuwe uitgave van de Nijkerkse schoolmeester P. de Zeeuw J.Gzn (1890-1968). Het boek *Onder de Duitse bezetting (1940-1945)* bevat twee verhalen van P. de Zeeuw J.Gzn. ‘De sprong in de sneeuw’ en ‘De wraak van de sluiswachter’, waarin een waargebeurd verhaal uit de meidagen van 1940 in Nijkerk wordt verteld. P. de Zeeuw schreef circa 245 boeken, voornamelijk historische jeugdboeken over de Tachtigjarige Oorlog en de Reformatie. Zijn grootste bekendheid kreeg hij door de serie Oud Goud, waarin hij klassieke kinderboeken als *De Hut van oom Tom*, *Pinokkio* en vele andere verhalen uit vroeger tijden opnieuw vertelde. Museum Nijkerk bezit een grote collectie van zijn boeken. Het boek is verschenen bij uitgeverij De Ramshoorn, en kost € 15,95.

Tentoonstellingen

Dieren

Tot 25 januari 2020 staat het thema dieren centraal in de [Expositie Topstukken](#) in de Koninklijke Bibliotheek. Met veertig verschillende boeken wordt getoond hoe mensen al eeuwenlang geboeid zijn door dieren. Ze zijn te zien op middeleeuwse miniatures, in zoölogische boeken, vriendenboeken en natuurlijk in kinderboeken. Het levert veel prachtige prenten op. Ook leuk om eens te bekijken: een selectie uit de digitale bladerboeken met [dieren in de hoofdrol](#).

Foute boeken

Zoals we al aangaven in het vorige nummer: [Huis van het Boek](#) presenteert tot 1 maart 2020 de tentoonstelling [Foute boeken](#), over boeken die door een veranderde tijdgeest en voortschrijdend inzicht niet meer kunnen.

Er is veel belangstelling van de pers. Zo interviewde Paul Steenhuis in de *NRC* directeur Sandra Bechtholt, die aangaf dat jeugdboeken ruim vertegenwoordigd zijn, ‘omdat die al of niet met educatieve opzet heersende opvattingen duidelijk weerspiegelen of benadrukken. Of als “propagandamiddel” voor religies of ideologieën ingezet werden. Of worden.’ In het *Algemeen Dagblad* verwijst Cyril Rosman naar de discussie rondom het vermeende racistische karakter van de boeken van Enid Blyton en zegt curator Bert Sliggers dat men bij de keuze van boeken elke dag weer nieuwe voorbeelden voorbij zag komen.

Zie ook deze blog over *Oki en Doki bij de nikkers*: [Dingen veranderen](#), alleen duurt het soms even...

Tot 1 maart 2020 is in het Centraal Museum in Utrecht de tentoonstelling [Dick Bruna en Utrecht, Hart voor elkaar](#) te zien. Dick Bruna heeft als kunstenaar een zeer prominente rol voor de stad Utrecht vervuld. Hij maakte diverse ontwerpen voor de gemeente en organisaties in de stad. Zijn affiche ‘Utrecht, stad naar mijn hart’ uit 1986 dient als inspiratie voor een tentoonstelling die de betekenis van Dick Bruna voor Utrecht in beeld brengt. Deze boeiende tentoonstelling laat de inzet van de veelzijdige vormgever voor Utrecht zien door middel van ontwerpen, affiches, foto’s, objecten en krantenartikelen.

In de [Bibliotheek van Zeeland](#) in Middelburg is tot 23 januari een tentoonstelling te zien van [prijsbanden](#) van de voormalige Latijnse School te Middelburg.

Hier een voorbeeld uit: *Tiental verhalen en fabelen voor de Nederlandsche jeugd : in rijm en onrijm* / door G. Los Pz. [ca.1840] met ingedrukt wapen van Dordrecht.

Verhalen om door te geven

In de [Bibliotheek Deventer](#) (Stromarkt 18) is tot 1 maart 2020 een kleine expositie gewijd aan 'Verhalen om door te geven', met speciale aandacht voor Sinterklaas, sprookjes en kinderboeken.

In de Proosdij van de Bibliotheek Centrum is een aantal bijzondere boeken uit de collectie van de Athenaeumbibliotheek te zien met sprookjes, legenden en verhalen door de eeuwen heen.

Presentaties

De mooiste kleuren

* Vlaamse gaai

- Bijeneter
- IJsvogel
- Putter

Kwartetten

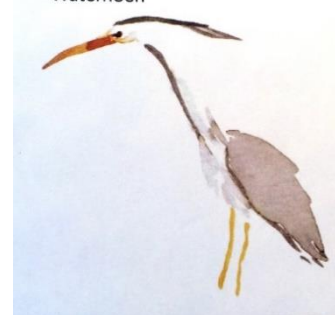
Helaas alweer voorbij: op 21 november gaf Henk van der Lee in Museum Nairac een voordracht over de historie van het kwartetspel in Nederland. Ooit was hij een – volgens eigen zeggen – ‘tamelijk fanatiek verzamelaar’ maar inmiddels heeft hij het grootste deel van zijn omvangrijke collectie aan Museum Nairac geschonken. Zie verder het door Henk van der Lee geschreven artikel over kwartet spellen in *SGKJ-Berichten* 96.

De vogels op dit kwartet zijn geschilderd door illustrator Corline van Es.

In de sloot

* Blauwe reiger

- Wilde eend
- Meerkoet
- Waterhoen

Nieuwe blogs op de SGKJ-website

Inmiddels staan er weer nieuwe blogs op site van de SGKJ, met dank aan Aernout Borms, die ze heeft geplaatst!

[Prentafbeeldingen op schilderijen](#) door Jo Thijssen, met prachtige afbeeldingen, die smaken naar meer. Misschien komt u er ook eens een tegen en wilt u dat delen.

[De schooltas van Willem Stam](#) door Aernout Borms, een kijkje in de houten schooltas van een goede leerling, waarbij we kunnen zien wat deze jongen aan centsprenten en kinderboeken in zijn bezit had.

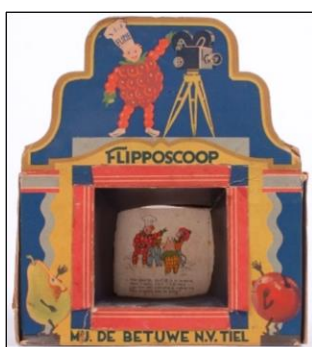
[Het oneindige verhaal](#) van Michael Ende is één van de favoriete klassieke jeugdboeken van Karin Vingerhoets, waarover ze vertelde op de studiedag in Zwolle. Je kunt de tekst nu ook als blog lezen.

Toin Duijx schreef een recensie over een pas verschenen biografie: [Kieviets Biografie van de schrijver van Dik Trom](#) door Ton van der Lee, uitgave AmbolAnthos, € 24,90.

Meer op internet

Dankzij de Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren is [De hele Bibelebontse berg](#) nu digitaal doorzoekbaar. Reuze handig voor gebruikers van dit standaardwerk. Bedankt DBNL!

Hoe een [Flipposcoop](#) precies werkte, wisten alleen degenen die er als kind een bij elkaar hadden gespaard. Ben je ook benieuwd? Karin Vingerhoets laat het zien in dit muzikaal omlijste filmpje.

Leuk om wat rond te kijken <http://vojtechkubasta.blogspot.com/> een website met diverse stukken over de maker van pop-upboeken [Vojtech Kubasta](#). Ook een aanrader: dit blog met een aantal artikelen over onderwijzer, acteur, kinderboekenschrijver en illustrator [Leonard Roggeveen](#) (1898-1959).

Het Lewis Carroll Genootschap laat weten dat met enige trots het online magazine [Phlizz](#) is gelanceerd. Het bevat informatie over activiteiten van het Genootschap en buitenlandse zustergenootschappen, boekrecensies, bijdragen over onderzoek naar uiteenlopende onderwerpen zoals taalkundige vondsten, logica, wiskunde, illustraties bij de werken van Lewis Carroll. Het eerste nummer staat inmiddels online!

‘Aan welk kinderboek heb jij de beste herinneringen?’ Deze vraag leidde onlangs tot ruim 430 reacties van gebruikers van het [Vivaforum](#): ze noemen o.a. de kostschoolboeken van Enid Blyton, *Ronja de Roversdochter*, *Kruistocht in spijkerbroek*, *De kinderkaravaan*, *Het Malle Ding van Bobbistiek*, *Bak-ker-tje Deeg* en reeksen zoals *Jaap en Gerdientje*, *Wipneus en Pim* en *De*

Babysittersclub. Leuk om de reacties en herinneringen te lezen: het is een feest van herkenning voor liefhebbers van kinderboeken.

Vakliteratuur

In het *Jaarboek van het Nederlands Genootschap van Bibliofielen 2018*, nr. 26, p. 59-71 staat een artikel over een abc in kaarten van Bas van der Veer en Anna van Aerssen door Thera Folmer en Frits Booy. Het artikel geeft een goed beeld van een tijd waarin nog niet gesproken werd over LHTB+ers en er alleen heteronormen golden. Maar Bas ging haar eigen gang, zoveel als mogelijk was.

A dat is Agneta, een abc voor de jeugd, berijmd door Anna van Aerssen en verlucht door Bas van der Veer.

Deze onregelmatig verschijnende *SGKJ-Nieuwsbrief* is een tussentijdse aanvulling op de *SGKJ-Berichten*. De *Nieuwsbrief* wordt verzorgd door Jeannette Kok en Karin Vingerhoets. Opmerkingen over dit nummer en suggesties voor het komende nummer kunt u sturen naar jeannettekok@upcmail.nl

U heeft op een eerder moment aangegeven nieuws vanuit de SGKJ op prijs te stellen. Wilt u zich afmelden voor de Nieuwsbrief, stuur dan een mailtje naar: StichtingGKJ@gmail.com